

Соколов Дмитро Сергійович

аспірант кафедри трудового права та права соціального забезпечення
Національного університету «Одеська юридична академія»

ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІ ЯК СУБ'ЄКТИ ПРАВА СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

В умовах дії воєнного стану на території України, економічної нестабільності, широкого залучення громадян України до оборони держави питання визначення статусу військовослужбовців у праві соціального забезпечення постає досить гостро.

Право на соціальне забезпечення є одним із непорушних і фундаментальних прав людини, що передбачене Конституцією України, міжнародно-правовими угодами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, законами України тощо.

Відповідно актуальним є питанням визначення статусу військовослужбовців як суб'єктів права соціального забезпечення з метою формування сутності та особливостей їх соціального захисту.

Суб'єктом права соціального забезпечення є індивідуально визначена особа, соціальна група чи організація, що володіє суб'єктивними юридичними правами та обов'язками у сфері соціального забезпечення та галузевим правовим статусом, здійснює цілеспрямовану діяльність, здатна виробляти, виражати та виконувати волю і наділена можливістю брати участь у правовідносинах соціального забезпечення.

За визначенням професора Н. Б. Болотіної, «суб'єкти права на соціальний захист – це фізичні особи (громадяни України, іноземці, особи без громадянства), які згідно з Конституцією та законодавством України мають право на соціальний захист». При цьому суб'єкти права на соціальний захист – потенційні учасники соціально-захисного правовідношення. Вони можуть реалізувати своє право за умови настання певних юридичних фактів. На думку вченої, «суб'єкт соціально-захисного правовідношення – це суб'єкт права, який реалізував свою правосуб'єктність і став учасником конкретного правовідношення у сфері соціального захисту (наприклад, пенсійного, з виплати соціальної допомоги, з соціального обслуговування тощо)» [1, с. 160].

Військова служба у Збройних Силах України – це діяльність громадян України, яка гарантує національну безпеку України. Відповідно за своєю суттю це діяльність військовослужбовців, для якої характерні певні обмеження: чітка регламентація професійної діяльності, поведінки та

побуту; певні обмеження у деяких особистих, громадянських, політичних та соціально-економічних правах, відсутність звичних умов життя, звуження кола людей, з якими спілкується військовослужбовець і його сім'я.

Військовослужбовці – це громадяни України, які перебувають на військовій службі, користуються всією повнотою конституційних прав – політичних, соціально-економічних, культурних, релігійних та особистих [2]. Дане поняття є найбільш точно відображає сутність та зміст правового статусу військовослужбовця, який наділений усім передбаченим законодавством України спектром прав і свобод. Наведене, передусім, регламентується Конституцією України, Законом України «Про Збройні Сили України» та іншими профільними нормативно-правовими актами.

Так, військовослужбовці користуються усіма правами і свободами людини та громадянина, гарантіями цих прав і свобод, закріпленими у Конституції України та законах України. У зв'язку з особливим характером військової служби, яка пов'язана із захистом Вітчизни, військовослужбовцям надаються визначені Законом України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей» пільги, гарантії та компенсації. Ніхто не вправі обмежувати військовослужбовців та членів їх сімей у правах і свободах, визначених законодавством України [3].

Таким чином, законодавцем закріплено особливий статус військовослужбовців на законодавчому рівні, в тому числі необхідності надання їм відповідних пільг, гарантій та компенсацій. У зв'язку із особливістю виконання таких надважливих завдань, як захист суверенітету, безпеки та оборони, територіальної цілісності, незалежності України, особливо в умовах воєнного стану, існує потреба удосконалення системи соціального захисту прав військовослужбовців. Гарантована соціальна захищеність військовослужбовців, дієвий механізм їх соціального забезпечення, сприяє створенню професійної армії, забезпечує престиж проходження військової служби у лавах Збройних Сил України. Внаслідок вирішення зазначеної проблеми також матиме успіх військова реформа в цілому, що безумовно сприятиме розвитку професійної української армії, та спроможність ефективного виконання покладених на неї завдань.

Соціальне забезпечення військовослужбовців – це діяльність держави, що чітко регламентується чинним законодавством, спрямована на встановлення системи соціальних гарантій, що забезпечують реалізацію конституційних прав і свобод, задоволення матеріальних і духовних потреб військовослужбовців та членів їх сімей.

Слід констатувати, що систему соціальних гарантій і прав військовослужбовців як невід'ємного складника механізму забезпечення обороноздатності держави можна забезпечити прийнятним рівнем добробуту військовослужбовців, які проходять службу в Збройних Силах України, за допомогою конкурентного рівня грошового забезпечення, надання в тимчасове користування службового житла, забезпечення санітарно-курортного лікування у вільний від служби час, а також за допомогою пенсій (військовослужбовцям, що досягли пенсійного віку), стипендій (військовослужбовцям, що проходять навчання в закладах вищої освіти Міністерства оборони України), грошових виплат, матеріальної допомоги, податкових пільг із платежів і послуг.

Соціальне забезпечення військовослужбовців видається доцільним визначити як систему норм, які гарантують реалізацію військовослужбовцями своїх законних прав та інтересів, матеріальне та інше забезпечення у розмірах, що стимулюють зацікавленість громадян у військовій службі і створюють умови для якісної реалізації службових прав та виконання службових обов'язків, що безпосередньо впливає на рівень боєздатності Збройних Сил та воєнної безпеки держави.

Список використаних джерел

1. Болотіна Н. Б. Право соціального захисту України: навч. посіб. [2-ге вид., перероб. і доп.]. К.: Знання. 2008. 663 с.
2. Довідник з питань соціального захисту військовослужбовців та членів їх сімей, ветеранів Великої Вітчизняної війни, військової служби і військових пенсіонерів та інших громадян похилого віку в Україні / під ред. генерал-полковника В.І. Собкова. Київ. 2006. 540 с.
3. Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей: Закон України від 20 грудня 1991 р. № 2011-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2011-12#Text>.

Науковий керівник: д-р.юрид.наук., професор Чанишева Г.І.